

NOTA DUURZAAMHEID

2015-2020

GEMEENTE NOORDENVELD

*natuurlijk samen
duurzaam!*

A14.00669

VOORWOORD

Voor u ligt de 'Nota duurzaamheid' van de gemeente Noordenveld. In onze 'Visie 2025, de visie die in 2011 door de Raad is vastgesteld, hebben wij aangegeven dat duurzaam één van de leidende kernwaarden is. Hieronder verstaan we het streven om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Klimaatneutraal wil zeggen dat er netto geen uitstoot van broeikasgassen binnen de gemeentegrenzen plaatsvindt. In onze Bestuursvereenkomst 2014-2018 'Nei Naoberschap' hebben wij aangegeven dat wij door zullen gaan op deze ingeslagen weg.

Wij hebben er voor gekozen ons te richten op energiebesparing en duurzame energie. Op korte termijn is hier de grootste winst te behalen. Wij realiseren ons hierbij dat het uitgangspunt van het totale duurzaamheidsbeleid, in 1987 door de Verenigde Naties gedefinieerd als "een ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar te brengen", in deze nota niet volledig aan bod komt. Toch hebben we die keuze gemaakt. Enerzijds vanuit de overtuiging dat er focus nodig is om resultaat te behalen en anderzijds vanwege schaarse middelen. Door de bezuinigingen en de nieuwe taken die op ons af komen, wordt veel creativiteit van ons gevergd om met weinig geld het uiteindelijk doel na te streven. Het voorgaande wil niet zeggen dat er verder geen aandacht is voor duurzaamheid. Duurzaamheid wordt of zal, voor zover relevant, standaard worden meegenomen in andere beleidsdocumenten en bij projecten.

We gaan ons focussen op woningen, bedrijven, duurzame energieproductie en de eigen organisatie. Dit betekent dat een tweetal sectoren, die wel zijn meegenomen in de nulmeting (2010), in deze nota niet meer separaat zijn opgenomen. Het betreft de sector verkeer en vervoer en de agrarische sector. Met betrekking tot verkeer en vervoer wordt duurzaamheid in het nieuwe Gemeentelijk Verkeers en Vervoers Plan opgenomen en ten aanzien van de agrarische sector zijn de agrarische bedrijven geschaard onder de overige bedrijven. De reden hiervoor is de keuze om in te zetten op energiebesparing en duurzame energie. Dit betekent dat overige projecten, om te komen tot een duurzame landbouw, niet *actief* meer zullen worden ondersteund. Wij zijn van mening dat hiervoor vanuit de sector zelf voldoende initiatieven worden ontplooid en op provinciaal, nationaal en Europees niveau voldoende worden gestimuleerd. Met betrekking tot onze eigen organisatie is het onderdeel afvalbeleid niet meer opgenomen, omdat in 2015 een start zal worden gemaakt met het opstellen van een nieuw afvalstoffenbeleidsplan.

Wij zullen zoveel mogelijk aansluiten bij het SER-Energieakkoord, de Noordelijke Energieagenda Switch en de Energiestrategie van de provincie Drenthe. De gemeente kan het niet alleen! We willen samenwerken met onze inwoners, bedrijven en organisaties, zoals het Platform Duurzaam Noordenveld en de Energie Coöperatie Noordseveld. We willen hierin een faciliterende en stimulerende rol vervullen om gezamenlijk de doelen te bereiken.

Wethouder Henk Kusters

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van Noordenveld.

SAMENVATTING

In deze Nota duurzaamheid is aangegeven hoe de gemeente in de jaren 2015-2020 invulling wil geven aan duurzaamheid. De gemeente heeft er voor gekozen om te focussen. Enerzijds vanuit de overtuiging dat er focus nodig is om resultaat te behalen en anderzijds vanwege de schaarse middelen. De focus zal liggen op energiebesparing en duurzame energie, omdat hier op korte termijn de grootste winst te behalen is. De visie van de gemeente voor de langere termijn zal worden opgenomen in de gemeentelijke structuurvisie. De sectoren waarop zal worden ingezet zijn: woningen, bedrijven, duurzame energieproductie en de eigen organisatie.

De verantwoordelijkheid voor energiebesparing en duurzame energie ligt in eerste instantie bij de sectoren zelf. Samenwerking, bewustwording, kennisdeling, educatie, kennisverwerving en advisering zijn hierbij van groot belang. Een belangrijke rol is weggelegd voor de inwoners, de bedrijven, het Parkmanagement, de Energie Coöperatie NoordseVeld en het Platform Duurzaam Noordenveld. De rol van de gemeente zal een faciliterende en ondersteunende zijn.

Het Platform Duurzaam Noordenveld en de Energie Coöperatie hebben bij verschillende gelegenheden en tijdens de inspraakperiode aangegeven een belangrijke rol te willen en te kunnen vervullen bij de uitvoering van de Nota. Ze benadrukken de lokale aanpak en zien mogelijkheden om financiële middelen in te zetten voor duurzaamheid en (of) leefbaarheid in wijken of buurten.

Een van de grootste uitdagingen is de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Hiervoor is de gemeente samen met alle Drentse gemeenten, de provincie Drenthe, de Natuur- en milieufederatie Drenthe, Bouwend Nederland en Uneto-VNI een Regionale alliantie aangegaan. Gezamenlijk is het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing en -opwek in Drenthe 2014-2016 vastgesteld. Hierin is aangegeven hoe de Drentse aanpak vorm zal worden gegeven. Deze aanpak sluit aan op bestaande structuren en kenmerkt zich door verdere samenwerking. De bewoner wordt centraal gesteld en moet het nut en de voordelen van de maatregelen inzien en de ongemakken bij het aanbrengen van de maatregelen kunnen overzien. Een volledig ontzorgingstraject voor de woningeigenaar is daarom van groot belang. Met ondersteuning van de regionale alliantie en lokale partijen zullen wijkaanpakken worden opgezet, bijvoorbeeld vanuit 'losse' bewoners (Buurkracht, wijkaanpak, vanuit wijkplatforms (dorpsbelangen), sportverenigingen of vanuit andere sociale structuren.

De gemeente wil zich verder inzetten voor de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen die ze 'op afstand' heeft gezet. Het zijn de gebouwen waar ze nog wel een (subsidie) relatie mee heeft vanwege haar (maatschappelijke) rol, maar deze zijn voor een lagere periode overgedragen aan de gebruikers, bijvoorbeeld dorpshuizen, zwembaden en clubgebouwen van verenigingen. Onderzocht zal worden of hiervoor financiële middelen vrijgemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld door de vorming van een fonds.

De focus op energiebesparing en duurzame energie betekent niet, dat duurzaamheid niet in andere beleidsterreinen wordt opgenomen. Duurzaamheid wordt of zal, voor zover relevant, standaard worden meegenomen in andere beleidsdocumenten en bij projecten.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	blz. 2
Samenvatting	blz. 3
Inhoudsopgave	blz. 4
1. Inleiding	blz. 5
2. Beleid Rijk, Provincie, Energy Valley, Gemeente en wensen inwoners	blz. 6
3. Wat hebben gemeente, inwoners en bedrijven tot nu toe gedaan?	blz. 9
4. Kaders en speerpunten	blz. 11
5. Woningen	blz. 12
5.1 Bestaande woningen particulier	blz. 12
5.2 Monumenten	blz. 14
5.3 De woningen van corporaties	blz. 14
5.4 Nieuw te bouwen woningen	blz. 15
6. Bedrijven	blz. 16
7. Gemeentelijke gebouwen en bedrijfsvoering	blz. 18
7.1 Nieuwbouw (eigen gebouwen met energiekosten)	blz. 18
7.2 Bestaande gebouwen (met energiekosten)	blz. 19
7.3 Bestaande gebouwen op afstand	blz. 20
7.4 Openbare verlichting	blz. 21
7.5 Gemeentelijk wagenpark	blz. 22
7.6 Duurzaam inkopen	blz. 22
7.7 Energiemanagement	blz. 23
8. Duurzame energieproductie	blz. 24
9. Communicatie en borging	blz. 25
9.1 Communicatie	blz. 25
9.2 Borging	blz. 26
10. Personele en financiële consequenties	blz. 27
11. Vervolg	blz. 27
Bijlage: Afkortingen/begrippen	blz. 28

1. INLEIDING

Het klimaat verandert wereldwijd en dus ook in Nederland.

De versnelde verandering is deels het gevolg van menselijk handelen. De voornaamste oorzaak is verbranding van fossiele brandstoffen en het ontstaan van koolstofdioxide (CO₂). Als gevolg van het broeikaseffect wordt de gemiddelde temperatuur op aarde hoger, neemt de kans op extreme periodes van hitte, koude, droogte en

neerslag toe, ook in de vorm van zware (tropische) stormen. Het wereldwijd groeiende energieverbruik leidt niet alleen tot klimaatverandering maar ook tot uitputting van de beperkte voorraad fossiele brandstoffen, zoals aardolie en aardgas. In Nederland leidt klimaatverandering tot extra kosten, bijvoorbeeld voor bescherming tegen hoog water, schade aan landbouwgewassen en problemen met verkeer en vervoer. Berekeningen laten zien dat het beter en voordeliger is om nu maatregelen te treffen dan om in de toekomst opgelopen schade te herstellen.

De gemeente Noordenveld wil de komende jaren een bijdrage blijven leveren aan het terugdringen van klimaatproblemen, door in te zetten op duurzaamheid. In de afgelopen jaren zijn er al diverse projecten en activiteiten uitgevoerd. Niet alleen de gemeente is actief geweest, maar vooral ook onze inwoners, de bedrijven, diverse organisaties, het Parkmanagement, het Platform Duurzaam Noordenveld en de Energie Coöperatie Noordseveld. Een en ander is al duidelijk zichtbaar door bijvoorbeeld het aantal aangebrachte zonnepanelen in onze gemeente. Noordenveld is goed op weg om een 'duurzame' gemeente te worden, maar er moeten ook nog heel veel inspanningen worden verricht. Dit kan alleen door samen te werken en kennis en ervaringen te delen. Iedereen moet hierin zijn of haar verantwoordelijkheid nemen en enthousiast moeten worden gemaakt.

De komende jaren zal de gemeente met name inzetten op energiebesparing en duurzame energie. De gemeente kan dit niet alleen. Verschillende partijen zullen tot elkaar gebracht moeten worden en de bewustwording zal moeten worden vergroot. Daarom zal de gemeente een faciliterende en stimulerende rol vervullen ten aanzien van energiebesparing en duurzame energie. Dit wil niet zeggen dat de duurzaamheidsaspecten in andere beleidsvelden niet zullen worden meegenomen. Duurzaamheid zal nog meer dan nu een vast onderdeel worden in relevante beleidstukken. De gemeente zal zich de komende vier jaren focussen op woningen, bedrijven, duurzame energie en de eigen organisatie. Hierbij zal rekening worden gehouden met het SER-Energieakkoord, de Noordelijke Energieagenda Switch en de Energiestrategie van de provincie Drenthe.

Het Energieakkoord is in september 2013 door een groot aantal partijen (waaronder de Vereniging van Nederlandse Gemeenten) ondertekend en is gericht op de verduurzaming van onze samenleving en economie. Aangezien gemeenten een belangrijke rol spelen bij de realisatie van de doelen uit het Energieakkoord heeft de VNG een ondersteuningsprogramma ontwikkeld.

Dit programma bestaat uit twee onderdelen:

1. Deelprogramma gebouwde omgeving (particuliere woningeigenaren);
2. Deelprogramma bedrijven, huur- en vastgoedsector, mobiliteit en duurzame energieproductie.

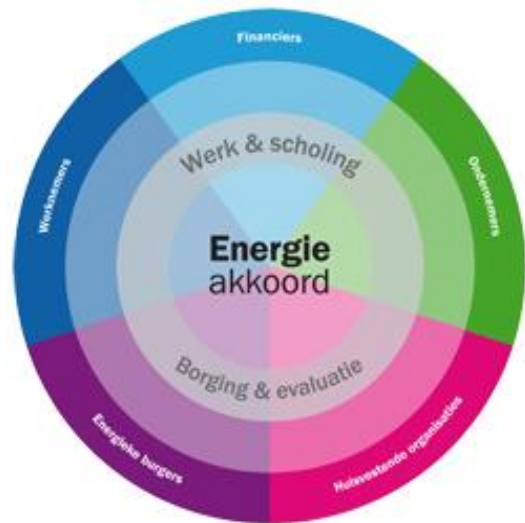
Switch is het regionale antwoord van de Energy Valley regio¹ op het Nationaal Energieakkoord. De Energiestrategie van de provincie Drenthe is vastgesteld in september 2013 en betreft de transitie naar een duurzame energiehuishouding in Drenthe.

1. De Energy Valley regio bestaat uit de samenwerkende noordelijke overheden, kennisinstellingen en bedrijven in de provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Noord-Holland Noord en de gemeenten Alkmaar, Den Helder, Leeuwarden, Groningen, Assen en Emmen.

2. BELEID RIJK, PROVINCIE, GEMEENTE, ENERGY VALLEY EN WENSEN INWONERS

Energieakkoord

In september 2013 is, na een lang en intensief overleg, het 'Energieakkoord voor duurzame groei' gesloten. Dit akkoord geeft invulling aan de bereidheid van velen om zich in te zetten voor de verduurzaming van onze samenleving en economie. Ruim veertig partijen, waaronder de overheid gaan de komende jaren fors investeren in energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Het Energieakkoord is daarom niet alleen goed voor het milieu, maar ook voor de Nederlandse economie.

Doelstelling Energieakkoord

Het energieakkoord voor duurzame groei wil een krachtige impuls geven aan de economie en het mogelijk maken om grote stappen te zetten richting een energievoorziening die in 2050 volledig klimaatneutraal is

Partijen zetten zich in om het volgende te realiseren:

- * Een besparing van het finale energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar.
- * 100 PetaJoule aan besparing in het finale energieverbruik van Nederland per 2020.
- * Een toename van het aandeel van hernieuwbare energieopwekking (nu 4 procent) naar 14 procent in 2020.
- * Een verdere stijging van dit aandeel naar 16 procent in 2023.
- * Ten minste 15.000 voltijdbanen, voor een belangrijk deel in de eerstkomende jaren te creëren.

Partijen dienen tot 2020 ten minste het volgende te realiseren:

- * De doelstellingen uit de Europese energie-efficiëntie richtlijn (EED)¹, de herziening van de richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD)² en de richtlijn Ecodesign³;
- * De doelstellingen uit de convenanten voor energiebesparing in de gebouwde omgeving, te weten:
 - bestaande bouw: 300.000 bestaande woningen en andere gebouwen per jaar minimaal twee labelstappen laten maken;
 - nieuwbouw: bijna-energie neutraal vanaf 2020 (en vanaf 2018 reeds voor overheidsgebouwen) conform EPBD-richtlijn;
 - huur: gemiddeld label B in de sociale verhuur en minimaal label C voor 80% van de particuliere verhuur in 2020.

1. Europese richtlijn energie-efficiëntie: Doel van de richtlijn is het behalen van het Europese streefdoel van 20% energiebesparing op het energieverbruik. De richtlijn schrift maatregelen voor om het energieverbruik van overheid, burgers en bedrijven terug te dringen.
2. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen: Deze richtlijn heeft tot doel het stimuleren van een verbeterde energieprestatie voor gebouwen in de Europese Unie. Hierbij moet rekening worden gehouden met de klimatologische en plaatselijke omstandigheden buiten het gebouw, de eisen voor het binnenklimaat en de kosteneffectiviteit.
3. Europese richtlijn Ecodesign: Van toepassing bij het produceren of het op de markt brengen van energieverbruikende of energiegerelateerde producten. Het gaat hierbij om eisen op het gebied van maximaal toegestaan energieverbruik, informatieverstrekking en etikettering.

Switch

Switch is het regionale antwoord van de Energy Valley Regio op het Nationale Energieakkoord. 'Switch' bevat de plannen ten aanzien van duurzame energie en energiebesparing, die hand in hand gaan met economische versterking van de regio. Switch is een innovatieprogramma waarin bedrijven, kennisinstellingen, overheden en NGO's de krachten bundelen.

Ambitie:

De ambitie is dat binnen de regio in 2020 minimaal 21% (nu 8,4%) van het finaal energieverbruik (verbruik van energie waarna er geen energie meer overblijft) op land duurzaam wordt geproduceerd. Als de wind-op-zee voor de kust ook wordt meegeteld is het aandeel ruim 31%. Switch is ontworpen om deze plannen daadwerkelijk te realiseren en om flink te kunnen doorgroeien in de jaren ná 2020, met als einddoel een duurzaam energiesysteem in 2050.

Thema's:

Om de ambitie te kunnen realiseren hebben de noordelijke overheden en de stichting Energy Valley samen met het bedrijfsleven, kennisinstellingen en NGO's versnellingspaden voor de vier volgende thema's uitgewerkt:

1. Energiebesparing en decentrale opwekking (een gerichte doorontwikkeling en uitrol van energiebesparingsmaatregelen en decentrale energieproductie met draagvlak bij bevolking en ondernemers).
2. Energiesysteem 2.0 (richt zich op het energiesysteem van de toekomst, waarin nieuwe manieren van productie/opwekking, transport/distributie, opslag en levering een plek krijgen).
3. Gas in transitie (bundelt innovaties en kennis over de volle breedte van het gascluster in een gecoördineerd gasprogramma en in aansluiting op het gasbesluit).
4. Offshore energy (versterkt de positie van wind-op-zee en energie uit water door uitvoering deelprogramma's).

Energiestrategie provincie Drenthe:

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben op 17 september 2013 de Energiestrategie Drenthe opgesteld met hierin het nieuwe energiebeleid tot 2020 met alvast een doorkijk naar 2050. Het gaat over een duurzame energiehuishouding, dus niet over beleid voor winning, transport en opslag van fossiele energie. De provincie Drenthe heeft in 2010 de Europese doelstellingen en de daaruit voortvloeiende nationale ambities vertaald naar provinciaal beleid in de Omgevingsvisie Drenthe. In de Energiestrategie is dit beleid geactualiseerd.

Doelstelling:

- * Samen met partners in 2020 een vermindering van de uitstoot van CO₂ in Drenthe bereiken van 20% t.o.v. 1990, zodat dan een jaarlijkse uitstoot door energieverbruik is bereikt van 3,5 Mton CO₂.
- * Samen met partners in het jaar 2050 een vermindering van de uitstoot van CO₂ in Drenthe bereiken van 80-95% t.o.v. 1990, zodat dan jaarlijks een uitstoot door energieverbruik is bereikt van 0,5 Mton CO₂.

Sporen:

Om de doelstellingen te bereiken, wil de provincie inzetten op

- Groene grondstoffen en productieprocessen (sector industrie en sector landbouw 21 PJ).
Kansen: besparing industrie en kringlooplandbouw.
- Groene mobiliteit (sector verkeer en vervoer 17 PJ).

- Kansen: biobrandstoffen en elektrisch rijden.
- Groene utiliteit en wonen (sector handel, diensten en overheid en sector huishoudens 21PJ): Kansen: energiebesparing in de gebouwde omgeving.
- Groene energie en slimme systemen (sector energie 22PJ).
Kansen: productie van hernieuwbare energie en systemen voor transport en opslag.
- Schoon fossiel. Kansen: afvang, transport en opslag van CO₂ (in relatie tot de nationale doelstelling).

Bestuursvereenkomst 2014-2018 gemeente Noordenveld 'Nei Naoberschap'

In deze bestuursvereenkomst heeft het College van Burgemeester en Wethouders aangegeven dat wordt voortgegaan op de ingeslagen weg van de visie "Noordenveld 2025". Leidende kernwaarden hierin zijn leefbaar, groen, duurzaam, ondernemend en transparant. In het kader van de kernwaarde 'duurzaam' staat het streven naar een klimaatneutrale gemeente in 2040 centraal, waarbij duurzaamheid in het gemeentelijk beleid wordt gestimuleerd.

In de bestuursvereenkomst 'Nei Naoberschap' is ten aanzien van milieu en duurzaamheid het volgende verwoord:

1. In het huidige beleid worden mogelijkheden van kleinschalige energieopwekking en optimaal energiebeheer gecombineerd. Niet alleen bij gebouwen in gemeentelijk eigendom, maar ook bij dorpshuizen, musea, sportkantines en andere gebouwen van organisaties in Noordenveld die (mee) afhankelijk zijn van gemeentelijke subsidies.
2. De motie voor de vorming van een fonds voor het stimuleren van de hiervoor genoemde initiatieven op het terrein van duurzaamheid wordt uitgevoerd.
3. Duurzaam- en levensloopbestendig bouwen zijn leidende principes voor nieuwbouw en verbouw. De gemeente stimuleert dat onder meer via regelgeving.
4. Het bestaande karakter en kwaliteit van natuur en landschap wordt behouden en zo mogelijk versterkt.
5. Het openbaar groen wordt natuur- en mensvriendelijk beheerd.
6. De gemeente werkt niet mee aan de opslag van CO₂ en de winning van schaliegas.

Wat vinden de inwoners van Noordenveld belangrijk?

De inwoners van Noordenveld hebben tijdens de dorpenrondes in het kader van de Visie 2025 aangegeven het belangrijk te vinden dat er zuinig met de natuur en de beschikbare bronnen wordt omgegaan. Verder hechten zij aan goed openbaar vervoer en het stimuleren van het gebruik van duurzame energiebronnen, maar ook aan het duurzaam en leeftijdsbestendig bouwen.

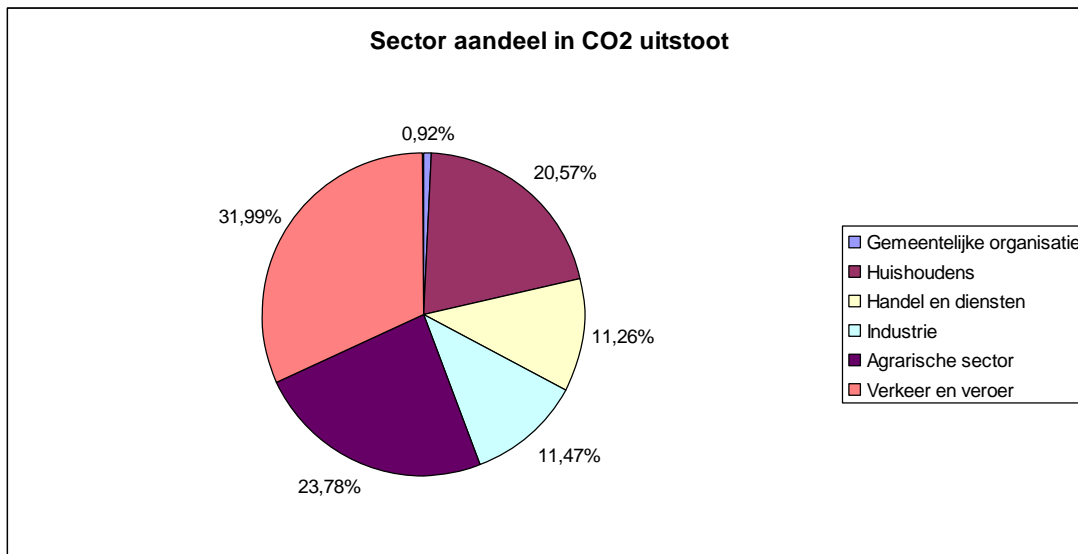
Uit de enquête, gehouden tijdens de Jaarbeurs van het Noorden, is gebleken dat 98% van de geënquêteerden (262) het belangrijk vindt dat de gemeente iets aan het klimaatprobleem doet. 78 % kent de betekenis van klimaatneutraal en 95% is bereid mee te werken omdat ze zich ook verantwoordelijk voelen. Met betrekking tot de inmiddels genomen of voorgenomen maatregelen scoren de aanschaf van energiezuinige apparaten, het plaatsen van een hoogrendementsketel en dakisolatie het hoogst. Het plaatsen van zonnepanelen scoort het laagst met 18%.

3. WAT HEBBEN GEMEENTE, INWONERS EN BEDRIJVEN TOT NU TOE GEDAAN?

Nulmeting

In 2011 heeft de gemeente, als basis voor het op te stellen beleid, door het bureau Royal Haskoning een indicatieve nulmeting laten uitvoeren om inzicht te krijgen in de CO₂-uitstoot in de gemeente Noordenveld. Als basisjaar is 2010 genomen. Voor een belangrijk deel is gebruik gemaakt van gerenommeerde kengetallen met uitzondering van de gemeentelijke organisatie (gebaseerd op werkelijke gebruiksgegevens van 2009). Deze nulmeting zal gaan fungeren als een ijkpunt. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar het rapport 'Aan de slag met CO₂', d.d. 22 november 2011, 9W6233.

CO₂-uitstoot per sector voor de gemeente Noordenveld

Activiteiten gemeente

De gemeente is al vele jaren actief op het gebied van duurzaamheid. Er is dan ook al het nodige bereikt. Voorbeelden hiervan zijn:

- de nieuwbouw van het gemeentehuis, met de warmtepompinstallatie, betonkern-activering en een hoge isolatiewaarde van de buitenschil;
- de bouw van de zeer energiezuinige school in Nieuw-Roden waar een EPC van 0.48 is gehaald (wettelijke norm 1.3) met toepassing van aardwarmte voor verwarming en koeling, zeer hoge isolatie van de buitenschil, duurzame verlichting, zonneboilers voor warmwatervoorziening en zon PV panelen voor elektra opwekking; e.d.;
- de aanschaf van de auto's op groen gas;
- het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen;
- de vervanging van de openbare verlichting door energiezuinige verlichting (LED);
- ondertekening 'Green Deal Veenhuizen';
- uitvoeren project 'frisse scholen' met als doel beter binnenklimaat en lager energieverbruik;
- meewerken aan de realisatie van een groengastankstation;
- de realisatie van een drietal oplaadpalen ten behoeve elektrische auto's;
- beschikbaar stellen van de zonnekaart;
- aanbod Milieubarometer aan Noordenveldse bedrijven.

Activiteiten inwoners, bedrijven en instellingen

Ook het bedrijfsleven, onze inwoners en instellingen zijn zeer actief. Dit wordt duidelijk zichtbaar door bijvoorbeeld de plaatsing van zonnepanelen.

Concreet kunnen dan ook de volgende activiteiten worden genoemd:

- de verduurzaming van de woningvoorraad van de woningbouwcorporaties;
- de verduurzaming van hun woningen door de inwoners van Noordenveld;
- de verduurzaming van hun bedrijven door de ondernemers in Noordenveld;
- de oprichting van de Energiecoöperatie 'Het Noordseveld';
- de oprichting van het Platform Duurzaam Noordenveld;
- het initiatief van de RAS-dorpen tot het plaatsen van zonnepanelen en collectoren;
- de bouw van energieneutrale/energiezuinige woningen in Peize en Lange Streeken II;
- het aanbod van duurzame concepten door bedrijven;
- de activiteiten van het Parkmanagement ten behoeve van het verduurzamen de bedrijven en de bedrijventerreinen;
- de aanschaf van elektrische auto's door bedrijven en particulieren.

Dit gebouw levert groene stroom.

Datum van ingebruikneming:	7.12.2012
Omvormer:	2 X Eversolar Eversol TLC15, 1 X Eversolar Eversol TLC17
Panelen:	192x Sunrise Solartech mono 250Wp
Vermogen:	48 kWp

48 kWp Fotovoltaïsch systeem

4. KADERS EN SPEERPUNTEN

De gemeente Noordenveld wil in 2025 een 'duurzame' gemeente zijn, waarbij het uiteindelijke streven is, aldus het Bestuursprogramma, in 2040 klimaatneutraal te worden. Deze nota geeft aan welke doelstellingen de gemeente nastreeft en welke activiteiten de gemeente de komende jaren wil uitvoeren om een stap in de aangegeven richting te zetten. Doordat de middelen schaars zijn geworden, moeten er keuzes worden gemaakt. Daarom heeft ze vier speerpunten gekozen waarop ze zich zal richten. Deze sluiten aan bij de activiteiten welke voortvloeien uit het SER Energieakkoord, het programma Switch en de Energiestrategie van de provincie Drenthe. Ook de voorbeeldfunctie van de gemeente is hierbij van belang, evenals het aansluiten bij natuurlijke momenten. Het belangrijkste uitgangspunt voor de gemeente is de samenwerking met alle betrokkenen en het faciliteren en stimuleren van lokale initiatieven ten behoeve van energiebesparing en duurzame energie.

Kaders

In het streven naar een duurzame gemeente zal de gemeente:

- Niet meewerken aan de opslag van CO₂.
- Niet meewerken aan de winning van schaliegas.
- Ten aanzien van windenergie aansluiten bij het provinciale beleid.

Speerpunten energie besparen en duurzame energie

De gemeente zal zich gaan richten op:

Woningen: Verduurzaming bestaande woningen
Verduurzaming monumenten
Zo energieneutraal mogelijk bouwen van nieuwe woningen
Verduurzaming van woningen van corporaties

Bedrijven: Verduurzamen bedrijven en bedrijventerreinen
Streven naar CO₂ neutraal bedrijventerrein Haarveld
Vergroting aandeel duurzame energie

Eigen organisatie: Verduurzamen gemeentelijke gebouwen in eigendom en op afstand
Nieuwe gemeentelijke gebouwen minimaal 50% energiezuiniger bouwen
Uitvoeren van het energiemanagementsysteem
Verduurzamen openbare verlichting
Verduurzaming wagenpark
Duurzaam inkopen

Duurzame energieproductie: Vergroting aandeel duurzame energie
In ruimtelijke plannen mogelijkheden creëren voor duurzame energie
Stimuleren initiatieven voor duurzame energieproductie

5. WONINGEN

De gebouwde omgeving is één van de belangrijkste onderdelen van het SER-Energieakkoord. De focus ligt met name op de particuliere woningeigenaar. Voor de uitvoering van dit deelprogramma wordt door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een ondersteuningsstructuur opgezet voor lokale en regionale energiebesparing en opwekking. Hiervoor heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor de periode 2014-2016 aan de VNG een subsidiebijdrage beschikbaar gesteld van € 15 miljoen. Dit bedrag wordt met name ingezet voor regionale ondersteuning en voor expertise- en competentieontwikkeling. Ten behoeve van de uitvoering van het 'Deelprogramma gebouwde omgeving' is de gemeente een regionale alliantie aangegaan en heeft ze samen met 10 andere Drentse gemeenten een aanvraag ingediend om in aanmerking te komen voor het ondersteuningsbedrag. Bij de alliantie worden ook het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties betrokken. De gemeente heeft hier voor gekozen omdat, evenals bij de andere kleinere gemeenten, is gebleken dat het lastig is om de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad op gang te krijgen. Er is een intensief traject nodig, waarvoor onze gemeente zelf niet de benodigde kennis, en financiële en personele capaciteit heeft. Als voorbeeld kan worden genoemd het inrichten van een energieloket, waar burgers met hun vragen terecht kunnen.

Naast de bestaande woningen wil de gemeente ook stimuleren dat nieuw te bouwen woningen zoveel mogelijk energieneutraal of zo energiezuinig mogelijk worden gebouwd. Ten eerste omdat bij nieuwbouw hiervoor de meeste kansen liggen en ten tweede om te voorkomen dat in de toekomst men op enig moment weer maatregelen moet nemen om bijvoorbeeld te voldoen aan de dan geldende regelgeving.

Dit betekent dat de gemeente zich wil richten op de volgende vier categorieën:

1. de bestaande particuliere woningen;
2. de monumenten;
3. de woningen van corporaties;
4. de nieuw te bouwen woningen.

5.1 Bestaande particulier woningen

In de gemeente Noordenveld bevinden zich 14.516 (peildatum 31-12-2013) woningen van diverse types en bouwjaren. Het grootste gedeelte, circa 10.000, is in particulier eigendom en de overige woningen behoren toe aan woningbouwstichtingen. Het merendeel van de woningen is gebouwd tussen 1966 en 1988, een periode waarin concrete regelgeving en voorschriften met betrekking tot isolatie ontbraken. Als gevolg hiervan heeft de bestaande woningvoorraad een enorm energiereductiepotentieel. Om de bestaande woningvoorraad zoveel mogelijk te verduurzamen is de gemeente een regionale alliantie aangegaan.

Regionale alliantie

Inmiddels hebben alle Drentse gemeenten de regionale overeenkomst ondertekend en is er een regionale coördinator aangesteld. Deze coördinator zal een verbinding leggen tussen diverse partijen waaronder burgers, bedrijven, organisaties en andere overheden. De Drentse aanpak sluit aan op bestaande structuren en kenmerkt zich door een verdere samenwerking. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan bestaande energieloketten van gemeenten, het Servicepunt energie lokaal van de Natuur- en Milieufederatie en de energiecoöperaties in Drenthe.

De bewoner wordt centraal gesteld. De bewoner moet het nut en de voordelen van de maatregelen inzien en de ongemakken bij het aanbrengen van de maatregelen kunnen overzien, kortom er een

goed gevoel aan over houden. Een volledig ontzorgingstraject voor de woningeigenaar is daarom erg belangrijk.

Doelstellingen regionale alliantie:

- Per jaar 5% van de particuliere woningeigenaren actief betrokken.
Actief betrekken omvat de klantencontacten via de energieloketten, de ondersteuning van bewonersgroepen, door-to-door acties en andere contactmomenten met woningeigenaren. Verder kan het gaan om bezoekers van energiemarkten of roadshows. Voor Noordenveld betekent dit jaarlijks 450 klantcontacten.
- Per jaar 1% van de particuliere woningen met 1 of meer labelstappen verbeteren.
Als basis wordt de stand van zaken per 1 januari 2014 genomen. Voor Noordenveld gaat het jaarlijks om 90 woningen. De gegevens kunnen op projectbasis worden gemonitord. Het is van belang om het bedrijfsleven hier bij te betrekken.
- Per jaar verdubbeling aantal zonnepanelen.
Als basis wordt de stand van zaken per 1 januari 2014 genomen. De gegevens kunnen o.a. worden verkregen uit het programma Energie in Beeld van Enexis.
- Vanuit Drenthe stimuleren dat er landelijk wordt ingezet op garantieproducten voor energiebesparing.

Aanpak

In de loop van 2015 zullen, met ondersteuning van de regionale alliantie, wijkaanpakken worden opgezet. Dit kan op verschillende manieren, vanuit 'losse' bewoners (Buurkracht, wijkaanpak), vanuit wijkplatforms (dorpsbelangen), sportverenigingen of vanuit andere sociale structuren. De bedoeling is om op zoek te gaan naar de meest optimale manier om wijktrajecten op te zetten in samenwerking met bijvoorbeeld het Platform Duurzaam Noordenveld en de Energie Coöperatie NoordseVeld. Getracht zal worden om zoveel mogelijk particulieren te bewegen om energiebesparende maatregelen te nemen en de opdrachten hiervoor zoveel mogelijk bij lokale bedrijven weg te zetten. De gemeentelijke plannen van aanpak die hiervoor worden opgesteld (regionaal coördinator) gaan in principe allemaal uit van de vraag: Hoe kan ik optimaal en met behulp van bestaande of nieuwe sociale structuren particulieren stimuleren om tot energiebesparende maatregelen te nemen.

Activiteiten:

- Uitvoering regionaal uitvoeringsprogramma.
- Begeleiden implementatie energieloket in de eigen organisatie.
- Uitrollen gezamenlijke communicatie in de eigen gemeente.
- Opzetten en uitrollen eigen acties in de gemeente, bijvoorbeeld buurtbijeenkomsten.
- Peilen opleidingsbehoefte medewerkers binnen eigen organisatie.
- Bijhouden en aanleveren gegevens voor monitoring aan regionaal coördinator.

Actie:

- De regionaal coördinator in samenwerking met de gemeente, inwoners, bedrijven, coöperaties, het Platform Duurzaam Noordenveld, de Natuur- en Milieufederatie Drenthe, de ECN en eventueel SLIM consortia.

Bron afbeelding: Sandra de Haan

5.2 Monumenten

Monumenten zijn gebouwen die bewezen hebben dat ze duurzaam zijn. Ze gaan in technische zin lang mee. Maar zijn monumenten ook duurzaam in milieutermen? Monumenten zijn niet energiezuinig naar huidige maatstaven. Verder hebben ze ongevraagde overruimte, doordat de gegeven ruimte niet precies past bij het huidige gebruik. Veel eigenaren willen energiebesparende maatregelen treffen in hun historische pand. Een hele uitdaging, want hoe respecteer je daarbij de monumentale waarde? Standaardoplossingen voor energiebesparing zijn niet altijd toe te passen. Welke mogelijkheden zijn er wél? Wat leveren die op, maar ook: wat zijn dan de risico's? Bij ieder onderdeel moet een afweging worden gemaakt of hier de monumentaliteit prevaleert of het energieconcept. Ieder monument zal op zichzelf bekeken moeten worden of een dergelijk concept eigenlijk wel haalbaar is. Het begint bij het zeer goed in kaart brengen van het bestaande pand, om zo goed mogelijk de juiste afweging te kunnen maken en de juiste maatregelen toe te passen. De gemeente wil hierin een actieve rol vervullen en eigenaren behulpzaam zijn bij het maken van keuzes. Daarom is het uitvoeren van een duurzaamheidsscan veelal wenselijk.

Doelstelling monumenten: De gemeente streeft naar het zo goed als mogelijk verduurzamen van monumenten met behoud van de monumentale waarden.

Activiteiten:

1. De gemeente respecteert de monumentale waarden en wil ze zowel in het kader van het behoud hiervan als het verduurzamen van een monument een actieve rol en voorbeeldfunctie vervullen.
2. Met betrekking tot de bij de gemeente in eigendom zijnde monumenten, zal de gemeente, als tot verduurzaming van deze monumenten wordt besloten, een duurzaamheidsscan laten opstellen.
3. Ten aanzien van de bij particulieren in eigendom zijnde monumenten zal de gemeente een stimulerende rol vervullen m.b.t. het laten uitvoeren van een duurzaamheidsscan. De inzet zal zich richten op de volgende aspecten:
 - * De gemeente zal voorlichting verstrekken met betrekking tot het verduurzamen van monumenten (energieloket).
 - * De gemeente zal onderzoeken of eventueel ten behoeve van het uitvoeren van een duurzaamheidsscan door particulieren een gemeentelijke bijdrage kan worden verstrekt.

Actie: Particuliere eigenaren en gemeente.

5.3 De woningen van corporaties

De corporatiesector bezit veel oudere woningen die voor een deel nog een relatief ongunstig energielabel hebben, met naar verhouding hoge woonlasten als consequentie. In het vigerende prestatieconvenant van begin 2010 heeft de gemeente met Actium en Woonborg afgesproken dat zij er naar streven hun gehele bezit in maximaal 10 jaar te hebben verbeterd naar minimaal label C. Inmiddels zijn er al goede resultaten geboekt. Met name Actium is ver gevorderd. Voor Woonborg met omvangrijk bezit in Noordenveld is de afspraak moeilijker te realiseren vanwege de snel verslechterende financiële positie van de sector die ook Woonborg treft.

In het kader van het Energieakkoord is afgesproken dat de betrokken partijen de doelstellingen uit de convenanten voor energiebesparing in de gebouwde omgeving realiseren. Het recent gesloten Woonakkoord biedt hiervoor nieuwe perspectieven. Het houdt onder meer in dat het Rijk voor de sector € 400 miljoen beschikbaar zal stellen voor het realiseren van de doelstelling uit het Convenant Energiebesparing Huursector.

Doelstelling: In 2020 hebben woningen van woningbouwcorporaties gemiddeld energielabel B.

Activiteiten: Bij herziening van de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties wordt de vigerende afspraak gefinetuned op het genoemde energieconvenant

Actie: Woningbouwcorporaties en gemeente.

5.4 Nieuwe woningen

Het Bouwbesluit Woningwet bevat een energieprestatienorm (EPN). De huidige norm van 0,6 betekent dat op dit moment woningen al relatief energiezuinig gebouwd worden. In 2015 is een aanscherping van de eis voorzien tot een EPC lager of gelijk aan 0,4 voor woningen. Verdere aanscherping volgt om te kunnen voldoen aan het Europese beleid dat erop gericht is dat in 2020 bijna geen energie meer wordt gebruikt in nieuwbouwwoningen. Ter nuancering is het hierbij goed te realiseren dat nieuwbouwproductie maar een heel beperkt onderdeel uitmaakt van de totale woningvoorraad in onze gemeente. De gemeente wil er naar streven om nieuwe woningen zo veel mogelijk energieneutraal te laten bouwen. Hierbij zal zij echter terdege rekening houden met de ontwikkelingen in de markt. Daarom zullen op dit moment bij verkoop van bouwgrond (privaatrechtelijk) geen aanvullende strengere energieprestatie-eisen worden opgelegd. De verdere snelle energieverduurzaming van de nieuwbouwsector wordt door de rijksregelgeving al geborgd.

Doelstellingen nieuwbouw

Van de tot 2020 nieuw te bouwen woningen is minimaal 50% energieneutraal of zeer energiezuinig (= EPC lager dan wettelijk voorgeschreven).

Activiteiten:

1. In elke hoofdkern één pilot realiseren met betrekking tot energieneutrale en energiezuinige woningen, naar analogie van de Lange Streeken II in Peize, waar de Van Dijk Groep een complex energieneutrale en energiezuinige woningen realiseert.
2. Streven naar vermindering regeldruk om bouwinitiatieven zo goed mogelijk te faciliteren.
3. Stimuleren duurzaam- en levensloopbestendig bouwen.

Actie: Projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, bouwbedrijven en gemeente.

6. BEDRIJVEN

Binnen bedrijven is het streven naar duurzame oplossingen voor mens, milieu, markt en maatschappij in de positionering steeds belangrijker. Duurzame ambities doen er toe. Daarmee wordt duurzaamheid een onlosmakelijk onderdeel van de bedrijfsvoering. Doelstellingen die het bedrijfsleven formuleert worden gekoppeld aan aantoonbare bijdragen. Of het nu gaat om duurzame inkoop, het verminderen van CO₂ uitstoot door bijvoorbeeld vergroening van het wagenpark, energiereductie of gebruik van hernieuwbare energie. Maar er is meer dan het uitvoeren van maatregelen op bedrijfsniveau.

Het ontsluiten van kennis en het samenwerken in het streven naar duurzaamheid brengt een versnelling teweeg. Dat is ook de ervaring van Parkmanagement Noordenveld en het cluster Recreatie Ondernemers Noordenveld. Door verbindingen te leggen tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheid ontstaat een vliegwieleffect. Hierdoor ontstaan kansen en mogelijkheden.

Het SER-Energieakkoord richt zich ook op bedrijven. Het VNG ondersteuningsprogramma Energie bevat een beperkte vorm van ondersteuning. Hiervoor is in tegenstelling van het deelprogramma gebouwde omgeving geen budget beschikbaar. De ondersteuning houdt in dat de VNG zelf extra capaciteit inzet om gemeenten te adviseren bij de realisatie van de doelstellingen. De belangrijkste doelstelling is de energiebesparing bij bedrijven, welke kan bijdragen aan een aanzienlijk deel van de besparingsdoelstelling uit het SER Energieakkoord. Hiervoor dient prioriteit te worden gegeven aan de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer. Voor de ondersteuning van gemeenten zal de VNG de volgende activiteiten ondernemen: gesprekken met gemeenten m.b.t. de prioritering, opstellen handreiking voor de RUD's, bijdrage totstandkoming erkende maatregelenlijsten en het oprichting van een expertisecentrum.

Doelstellingen:

1. Gezamenlijk werken aan besparing van energiegebruik, vergroting van het aandeel duurzame energie en vergroting van de werkgelegenheid.
2. Streven naar een CO₂ neutraal bedrijventerrein Haarveld.
3. Streven naar het verduurzamen van de bedrijventerreinen in samenspraak met parkmanagement.

Activiteiten:

1. Parkmanagement faciliteren bij de kansen en mogelijkheden die zich aandienen om samen met marktpartijen energiebesparing te bereiken. Denk aan het gebruik van de Milieubarometer, het uitvoeren van energiescans bij bedrijven, het nemen van (collectieve) energiebesparingsmaatregelen; energiebattles voor bedrijven.
2. In samenspraak met parkmanagement bedrijventerreinen omvormen door het gebruik van LED in (openbare) verlichting; het doven van verlichting in en aan gebouwen in de nachtelijke uren.
3. Faciliteren van initiatieven voor lokale energieopwekking (o.a. zonnestroom).

4. Met parkmanagement mogelijkheden nagaan voor een warmtekracht centrale op bedrijvenpark Haarveld. Gemeente en parkmanagement werken intensief samen aan de ontwikkeling van een 'state of the art' duurzaamheidsconcept voor kennispark Haarveld dat rust op een energieneutraal uitgangspunt als één van de pijlers.
5. Stimuleren en faciliteren van duurzaamheidsinitiatieven die als een voorbeeld voor andere bedrijven werken; kennis delen, verbreden en ontsluiten. Parkmanagement daarvoor inzetten.
6. Inzetten op duurzame mobiliteit (fietspromotie, oplaadpunten, OV-gebruik, vergroenen wagenpark).
7. Ondernemersprijs omvormen naar een duurzaamheidsprijs.
8. Uitvoering geven aan de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer bij alle bedrijven waarvoor de verplichting van toepassing is, zodra hiervoor erkende maatregellijsten beschikbaar zijn en er een onafhankelijk expertisecentrum is opgericht (d.w.z. de realisatie van energiebesparende maatregelen die zich in 5 jaar of minder terugverdienen).
9. In 2014 en 2015 de milieubarometer blijven aanbieden, zodat bedrijven een CO₂-footprint van hun bedrijf kunnen maken en inzicht krijgen in hun besparingsmogelijkheden.
10. Monitoren van energiegebruik door het bedrijfsleven; meten is weten.

Actie: Parkmanagement, bedrijven, gemeente en RUD (maatregel 8).

7. GEMEENTELIJKE GEBOUWEN EN BEDRIJFSVOERING

In het streven naar een duurzame gemeente zal de gemeente zelf het goede voorbeeld geven. Duurzaam bouwen, verbouwen en renoveren gaat een steeds belangrijker rol spelen bij de gemeentelijke gebouwen. Bij nieuwbouw wordt er zo energiezuinig mogelijk gebouwd. Bij renovatie, groot- en preventief onderhoud is het toepassen van energiebesparende voorzieningen gemeengoed geworden. Inmiddels is ook ingezet op duurzame energie door op verschillende gemeentelijke gebouwen zonnepanelen aan te brengen. De komende jaren zal de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen worden voortgezet en zal de gemeente zich hierbij richten op de volgende onderdelen:

1. nieuwbouw eigen gebouwen (met energiekosten)
2. bestaande gebouwen in eigendom (met energiekosten);
3. bestaande gebouwen op afstand² ;
4. de openbare verlichting;
5. het wagenpark;
6. duurzaam inkopen;
7. energiemanagement.

7.1 Nieuwbouw (eigen gebouwen met energiekosten)

Bij nieuwbouw liggen er veel kansen om een duurzaam gebouw te realiseren met een scherpe energieprestatie. Met wat meer geld is energieneutraal bouwen bereikbaar, vooral als daar in een vroeg stadium rekening mee wordt gehouden. Dit kan door een integraal ontwerp dat de energiebesparing optimaliseert, een zeer goede geïsoleerde buitenschil en een energie efficiënte installatie. Als opdrachtgever en eigenaar is het eenvoudig de energie prestatie coëfficiënt (EPC) aan te scherpen ten opzichte van de wettelijke norm. Voor kantoorgebouwen geldt op dit moment een EPC van 1.1. Voor sportgebouwen is de EPC 1.8 De verwachting is dat de utiliteitsgebouwen gebouwen van 2017 de helft energiezuiniger gebouwd moeten worden dan nu het geval is. Voor 2020 wordt energieneutraal bouwen genoemd.

Doelstelling nieuwbouw (met energiekosten)

1. Voor nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen minimaal 50% scherpere EPC dan de standaard EPC volgens het bouwbesluit.
2. Daarnaast nieuwe gebouwen die een voorbeeldfunctie uit kunnen dragen energieneutraal realiseren.

Actie: Gemeente.

2. De gemeentelijke gebouwen (met energiekosten) en gebouwen op afstand

In deze paragraaf wordt onder gemeentelijke gebouwen verstaan alle gebouwen die de gemeente in eigendom heeft en gebouwen die ze 'op afstand' heeft gezet, maar waarmee ze nog wel een (subsidie)relatie heeft. Onder die laatste categorie vallen bijvoorbeeld schoolgebouwen, dorpshuizen, zwembaden en clubgebouwen van sportverenigingen. In tegenstelling tot de eerste categorie betaalt de gemeente hiervoor niet de energiekosten.

7.2 Bestaande gebouwen in eigendom (met energiekosten)

Bestaande gebouwen presteren vaak verre van optimaal. Het energieverbruik van de oudere complexen, denk hierbij vooral aan de werkplaatsen, de oudere gymzalen ligt vaak veel hoger dan van nieuwgebouwde situaties. Naast energie zijn er ook andere functionaliteiten die niet meer aan de huidige eisen voldoen of veranderen. In verband hiermede is herschikking van de gemeentelijke gebouwen gaande. Onze rol verandert ook voor de dorpshuizen, de sport- en multifunctionele accommodaties die wat meer op afstand komen te staan. Er blijft een beperkte groep gebouwen over waar we de directe verantwoordelijkheid voor onderhoud en beheer dragen. We staan voor de uitdaging om deze groep nog duurzamer te maken.

Doelstelling bestaande bouw in eigendom (met energiekosten)

Meer aandacht besteden aan duurzaamheid in het gebouwenbeheerplan ten aanzien van deze gebouwen en daarbij streven naar minimaal label B in 2020.

Activiteiten:

1. Starten met de actualisatie van het gebouwenbeleid en het beheer (beheerplan).
2. De duur van de plannen voor duurzaamheid en het gebouwenbeleid met beheerplan op elkaar afstemmen. (2014/2015 tot 2020).
3. Voor de gebouwen waar we direct invloed op het energieverbruik hebben een nieuwe EP-U laten opstellen. Deze gebruiken om in 2020 de doelstelling te halen (label B). Hiervoor zal maatwerk per gebouw geleverd moeten worden.
4. De mogelijkheden voor de gezamenlijke 'groene' inkoop van gas en elektriciteit onderzoeken.

Actie: Gemeente

7.3 Bestaande gebouwen op afstand

Een tweede categorie gemeentelijke gebouwen zijn gebouwen die de gemeente 'op afstand' heeft gezet, maar waarmee ze nog wel een (subsidie)relatie vanwege haar (maatschappelijke) rol heeft. Deze gebouwen heeft ze voor een langere periode overgedragen aan de gebruikers, meestal via een erfpachtrecht en recht van opstal. Hieronder vallen bijvoorbeeld dorpshuizen, zwembaden en clubgebouwen van sportverenigingen. In het kader van het project 'Bespaar met de zon' heeft de gemeente energiebesparende maatregelen (o.a zonnepanelen) uitgevoerd bij gebouwen die ze in eigendom heeft. Het is wenselijk deze aanpak te verbreden naar dorpshuizen, zwembaden, clubgebouwen van sportverenigingen en scholen. Naar aanleiding van een ingediende motie is besloten, dat zal worden onderzocht of hiervoor financiële middelen kunnen worden vrijgemaakt, bijvoorbeeld door de vorming van een fonds. In het bestuursprogramma 2014-2018 is aangegeven dat de motie voor de vorming van een fonds zal worden uitgevoerd.

De gebouwen op afstand zijn vanwege de volgende redenen interessant:

- De opgewekte energie vermindert het gebruik van fossiele energie, hetgeen ook bijdraagt aan de (ook gemeentelijke) doelstellingen voor duurzame energie en CO2-reductie.
- In de optimale situatie is een besparing op energielasten mogelijk, wat gunstig is voor de exploitatie.
- De maatregel relatief snel en eenvoudig te treffen is en een directe bijdrage levert aan doelen op het gebied van (sociale) duurzaamheid en economie.
- Het locaties zijn waar veel inwoners samenkomen. Hierdoor kun je bij een relatief grote groep inwoners actief het bewustzijn vergroten dat duurzame energie 'haalbaar en gewoon' is en onderdeel uitmaakt van een duurzame energiemix.

Doelstelling:

Voor de gebouwen op afstand streeft de gemeente naar dezelfde doelstellingen als voor de gebouwen die ze in eigendom heeft, te weten minimaal label B in 2020.

Activiteiten:

1. Opstellen Plan van Aanpak met de volgende onderdelen:
 - Overzicht maken van gebouwen die voor het project in aanmerking zouden kunnen komen.
 - Analyse/scan van de mogelijkheden van de gebouwen.
 - Analyse van de mogelijkheden en haalbaarheid van de investering in zonne-energie, eventueel in samenwerking met andere initiatieven / partijen.
 - Uitwerking, bijvoorbeeld via een 'beslisboom' (Ambitie: maatschappelijk belang: hoog/laag, gebouw: in eigendom/op afstand, financiële ruimte: gering/hoog, energieprofiel en expertise/samenwerking gewenst: ja/nee).
2. Vorming fonds voor uitvoering van het Plan van Aanpak.

Actie: Verenigingen, gemeente en schoolbesturen.

7.4 De openbare verlichting

In april 2011 is het 'Beleidsplan Openbare verlichting 2011-2020' vastgesteld. In dit plan zijn de beleidsuitgangspunten voor het beheer en de realisatie van de openbare verlichting vastgelegd evenals de technische en financiële gevolgen die daar uit voortvloeien. In verband met de technische ontwikkeling in het vakgebied zal het plan in 2015 opnieuw tegen het licht worden gehouden en waar nodig worden geactualiseerd.

In de afgelopen jaren zijn er in het kader van energiebesparing reeds zeer goede resultaten behaald. Zo heeft de vervanging van de openbare verlichting (LED) in Nietap geleid tot een besparing van 50% ten opzichte van de oude situatie. Deze LED-verlichting is ook toegepast in een groot gedeelte van Norg en ook zullen de nieuwe woonwijken volledig worden voorzien van LED-verlichting (Lange Streeken II, Roderveld IV en de Veldkampen te Een). Verder zijn er pilots gedaan met CO₂-positieve kunststoflichtmasten, bijvoorbeeld in de Veldkampen in Een en het schoolterrein van de nieuwe school 'De Poolster'.

Doelstellingen:

1. Het realiseren van een kwalitatief goede en betrouwbare verlichtingsinstallatie die een veilig en doeltreffend gebruik van de daartoe aangewezen ruimten bij duisternis mogelijk maakt.
2. Functioneel, doelmatig en sober verlichten. Dit betekent alleen verlichten waar het nodig is.
3. In 2014 minimaal 10% minder energie gebruiken voor openbare verlichting ten opzichte van 2010.
4. In 2020 minimaal 15% minder energie gebruiken voor openbare verlichting ten opzichte van 2010.

Activiteiten:

1. In de periode 2014-2020 circa 1200 bestaande lichtmasten vervangen en voorzien van de op dat moment meest efficiënte armatuur.
2. Daar waar het mogelijk is bestaande verlichting weghalen.
3. Bij de keuze van lichtbronnen streven naar een zo efficiënt mogelijk gebruik van energie.
4. Bij of in ontwerptrajecten van verlichtingsplannen creatief omgaan met alternatieve verlichtingsoplossingen, zodat het meest kosteneffectief winst op energieverbruik kan worden behaald.
5. Bij onderhoud het op basis van kosten, baten en kwaliteit, planmatig en groepsgewijs vervangen van verlichtingsmiddelen op het meest economisch moment.
6. Onderzoek van de mogelijkheden naar het afstemmen van de brandtijden en het verlichtingsniveau van de verlichting op het gebruik van de betreffende gebieden, waarbij de weggebruikers, die de piek- en daluren bepalen, in te delen zijn in woon-werkverkeer, verblijfsverkeer en verkeer ten gevolge van het uitgangsleven.
7. In 2015/2016 het 'Beleidsplan Openbare Verlichting' beoordelen op actualiteit en eventueel aanpassen.

Actie: Gemeente.

7.5 Gemeentelijk wagenpark

Aan de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark wordt al enkele jaren gewerkt. De lichte bedrijfsauto's rijden op groen gas en voor de dienstreizen wordt gebruik gemaakt van een zestal hybride voertuigen (twee voor de vakgroep Handhaving en drie voor beheer). Ook wordt ten behoeve van de inzameling van huishoudelijk afval reeds gebruik gemaakt van modern inzamelmaterieel. De vervanging van de voertuigen vindt plaats op natuurlijke momenten en op dat moment zal in het kader van duurzaam inkopen en een efficiënte bedrijfsvoering worden overwogen welk type voertuig moet worden aangeschaft. Verder is er bij het gebruik van de auto's aandacht voor een efficiënte logistiek en zuinig rijgedrag.

Doelstelling:

De gemeente wil haar eigen wagenpark verder verduurzamen en besparen op brandstoffen.

Activiteiten:

1. De gemeente zal bij de aanschaf van nieuwe voertuigen de duurzaamheidseisen van het inkoopbeleid meenemen.
2. Een efficiënte bedrijfsvoering door het aantal vervoersbewegingen niet te laten toenemen doch een kilometerreductie te behalen.

Actie: Gemeente.

7.6 Duurzaam inkopen

In 2008 heeft de gemeente de 'Verklaring Duurzaam Inkopen' ondertekend. Hiermee heeft ze aangegeven er naar te willen streven om in 2015 100% duurzaam te willen inkopen.

In het eerste kwartaal van 2011 heeft de gemeente meegedaan met de Monitor Duurzaam Inkopen 2010, welke werd georganiseerd door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Hieruit kwam een score van 57%. (Het percentage is een gewogen gemiddelde op basis van het volume van de aanbestedingen).

In de jaren na bovengenoemd onderzoek is de wereld op het gebied van duurzaam inkopen behoorlijk veranderd. Dankzij verdere professionalisering en nieuwe wet,- en regelgeving is inkoop eerder betrokken bij aanbestedingen. (vanaf 10.000 euro meldplicht bij inkoop middels een meldformulier). Hierdoor vinden vanaf 1 april 2013 in principe alle meervoudig onderhandse, openbare en Europese aanbestedingen plaats volgens het EMVI model. (EMVI staat voor Economisch Meest Voordelige Inschrijving en houdt in dat er in het offertetraject meer zaken worden meegenomen dan de prijs voor de te leveren dienst/levering of werk.) Leidend hierin zijn de door PIANO (expertisecentrum aanbesteden) voor 72 productgroepen opgestelde duurzaamheidscriteria.

De minimale duurzaamheidcriteria worden als eis meegenomen in bestekken/offerte aanvragen. Hierdoor wordt geborgd dat er meer en meer verduurzaming plaats vindt bij aanbestedingen. Daarnaast vraagt de gemeente, mits relevant, extra duurzaamheidsinitiatieven waarmee inschrijvende ondernemers zich kunnen onderscheiden.

Voor de bestaande gemeentelijke gebouwen is voor 2014 'groen gas' ingekocht. Er is in eerste instantie bewust gekozen voor de periode van één jaar, omdat het contract met betrekking tot de elektriciteitslevering in 2014 afloopt. Vervolgens zal worden gekeken of een gezamenlijke 'groene' inkoop van gas en elektriciteit mogelijk is.

Doelstelling: 100% duurzaam inkopen in en na 2015.

Activiteiten:

1. Borgen duurzaamheid voor de inkopen die 1 op 1 worden weggezet (enkelvoudig onderhands) duurzaamheid te borgen.
2. Inzichtelijk maken bij welke aanbestedingen de duurzaamheidcriteria worden toegepast.

Actie: Gemeente

7.7 Energiemanagement

Een energiemanagementsysteem, ook wel energiezorgsysteem, kan omschreven worden als een systeem waarbij er ten aanzien van energie bewust wordt omgegaan met de inkoop, de distributie en het verbruik van energie binnen de organisatie. Energiemanagement of energiezorg is ook het op structurele en economisch verantwoorde wijze uitvoeren van organisatorische, technische en gedragsmaatregelen. Met als doel het verbruik van energie te minimaliseren. Door aandacht voor energie te verankeren in de dagelijkse praktijk worden de (energie-) kosten beheerst.

Doelstelling:

Door middel van het voeren van energiemanagement en het verder verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen in 2020 streven naar een besparing van 30% op het energieverbruik ten opzichte van de in 2010 uitgevoerde nulmeting.

Activiteiten:

1. Het voeren van het energiemanagement.
2. In het kader van het beheer en bij de gebruikers zorgen voor nog meer bewustwording.

Actie: Gemeente.

8. DUURZAME ENERGIEPRODUCTIE

Om op termijn een 'duurzame' gemeente te kunnen realiseren, is het noodzakelijk om het gebruik van fossiele energie zoveel mogelijk te vervangen door hernieuwbare energie.

Lokale initiatieven kunnen een belangrijke bijdrage leveren om te komen tot meer duurzame energie. Denk bijvoorbeeld aan buurtbewoners die gezamenlijk zonnepanelen bezitten. De huidige wet- en regelgeving voorziet echter niet goed in dit soort initiatieven. De Gaswet en Elektriciteitswet dateren van het eind van de vorige eeuw en gaan uit van grootschalige en centrale opwekking van energie. Ook groeit steeds meer de behoefte om zogenaamde 'zonneakkers' te realiseren. Deze initiatieven maken ruimtelijke reserveringen noodzakelijk.

Experimenten

Minister Kamp heeft aangekondigd dat vanaf 2015 de wetgeving voor tien kleine (tot maximaal 500 aansluitingen) en tien grote (tot maximaal 10 duizend aansluitingen) projecten wordt versoepeld. Hiermee wil hij de lokale opwekking van energie stimuleren en bekijken welke aanpassingen in de wet nodig zijn om dat in de toekomst te blijven steunen. De experimentregeling heeft een looptijd van vier jaar, daarna volgt een evaluatie. Om in aanmerking te komen voor de ontheffing van diverse regels, moeten de initiatiefnemers wel weer aan allerlei voorwaarden voldoen. Hier ziet men dan ook een belangrijke rol voor gemeenten, die het experiment moet promoten en uitleggen. Gehoopt wordt dat het experiment niet betekent dat overheden op de resultaten gaan zitten wachten.

De gemeente zal een positieve houding aannemen met betrekking tot de lokale opwekking van energie binnen de haar ter beschikking staande middelen.

Verkenning provincie Drenthe

De provincie Drenthe heeft een verkenning gedaan naar ruimtelijke en economische mogelijkheden voor zonne-akkers in Drenthe. Dit in verband met de forse ambitie met betrekking tot groene energie. Gedeputeerde Staten willen een kader creëren voor ruimtelijke plannen. Het ruimtelijk spoor geeft inzicht in technische aspecten en ruimtelijke consequenties van zonne-akkers in Drenthe. Drenthe leent zich vooral voor lokale initiatieven in de vorm van kleinschalige akkers op of aan randen van woon- of werklocaties. Daarbij moet de omvang in balans zijn met de energieafname in de omgeving. Vanuit het energiespoor is een verkenning gedaan naar de bedrijfseconomische aspecten van zonne-energie. Deze geven inzicht in de marktontwikkelingen, financiële haalbaarheid en stimuleringsmaatregelen.

Doelstelling:

De gemeente streeft er naar de duurzame energieproductie in de periode 2014-2018 met 50% procent te verhogen ten opzichte van de winst die vanaf 2010-2014 is geboekt.

Activiteiten:

1. Bij planvorming ruimte creëren voor duurzame energieprojecten.
2. Een faciliterende en stimulerende rol vervullen ten aanzien van duurzame energieprojecten.

Actie: Parkmanagement, bedrijven, burgers en gemeente.

9. COMMUNICATIE EN BORGING

9.1 Communicatie

Communicatie en (structureel) samenwerken zijn de belangrijkste randvoorwaarden voor succes, die zowel van toepassing zijn op de interne organisatie als op externe relaties. Daarnaast draagt het bij aan het verkrijgen van maatschappelijk draagvlak en bewustwording.

Communicatie/informatie met betrekking tot de speerpunten zal op de volgende wijze plaatsvinden:

Woningen

Ten behoeve van de verduurzaming van de particuliere woningen is de gemeente een Drentse alliantie aangegaan met 10 andere Drentse gemeenten. In het kader hiervan zullen de door de regionale alliantie en de gemeenten de volgende activiteiten worden uitgevoerd:

Ontzorgen particulieren: het onafhankelijke energieloket

Voor iedere burger/particulier komt er een duidelijk en onafhankelijk loket waar hij terecht kan en verder geholpen wordt. Dit lokale of regionale loket, geeft particulieren onafhankelijk advies en fungeert voor de particulier als eerste aanspreekpunt. Deze loketten dienen aan te sluiten bij de gemeentelijk aanpak of anders gekoppeld te worden aan de regionale aanpak om goede opvang van vragen te waarborgen. Het energieloket wordt aan de achterkant ondersteund door lokale of regionale samenwerkingsverbanden (gemeenten, NGO, bedrijven en onderwijsinstellingen).

Vraag entameren: Ondersteunen van de energieke samenleving van onderaf

In iedere gemeente moet de vraag van onderaf worden geëntameerd, in samenwerking met informele leiders in buurten en ander gemeenschappen, zoals sportclubs, kerken, bestaande energiecoöperaties etc. Nieuwe initiatieven worden ondersteund. Collectieve vraag wordt gestimuleerd door opbouwwerk van lokale groepen. Dit opbouwwerk richt zich op ondersteunen en aanwakkeren van initiatieven van onderop. Hulpmiddel daarbij kunnen o.a. de diverse tools en kaarten van netbeheerders zijn als ook de energielabelatlas. Ook de particulieren worden hiermee benaderd. Daarnaast wordt ingestoken op gerichte 'door-to-door' acties naar de individuele bewoners van kansrijke wijken wanneer het niet mogelijk is om een collectief te vormen.

Aanbod optimaliseren

De markt biedt een 'one stop shop' voor energiebesparing. Binnen de provincie Drenthe werken er al verschillende bedrijven op die manier samen. Waar vraag ontstaat wordt doorverwezen naar de gekwalificeerde samenwerkende bedrijven. Zij leveren een totaalaanbod (one stop shop), realiseren hoogniveau-renovaties, adviseren objectief en werken klantvriendelijk. De samenwerkende bedrijven verzorgen verder advies/offerte traject/uitvoering.

Actie: Provincie Drenthe, Bouwend NL, MKB, SLIM wonen met energie, Natuur- en Milieufederatie, Platform Duurzaam Noordenveld en gemeenten.

Bedrijven

Sinds vele jaren is het Parkmanagement actief op het gebied van het stimuleren van duurzaamheid. Er worden verbindingen gelegd tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheid. Hierdoor is er al veel bereikt.

Het Parkmanagement zal ook de komende jaren zich blijven inzetten voor de verduurzaming van de bedrijven en bedrijventerreinen. Bij deze duurzaamheidsinitiatieven, die als voorbeeld voor andere bedrijven werken, zal het Parkmanagement kennis delen, verbreden en ontsluiten. De gemeente zal hierbij een stimulerende en faciliterende rol vervullen.

Verder zal vanuit de VNG actief gecommuniceerd worden over de voortgang van de activiteiten en afspraken uit het SER Energieakkoord die betrekking hebben op het deelprogramma bedrijven. Over het stimuleren van energiebesparing bij bedrijven is al veel kennis en praktijkervaring opgedaan in het themateam duurzame bedrijven. De aanwezige kennis zal beschikbaar worden gesteld via de kanalen van de VNG. Hierbij wordt ook de mogelijkheid gegeven om goede lokale voorbeelden te delen met andere gemeenten.

Actie: Parkmanagement, bedrijven, Platform Duurzaam Noordenveld, VNG en gemeente.

De gemeentelijke organisatie

Het is van groot belang dat binnen de gemeentelijke organisatie er voldoende kennis aanwezig is ten aanzien van duurzaamheid en dat deze ook wordt gedeeld. Omdat ontwikkelingen snel gaan, zijn de laatste ontwikkelingen soms niet bij te houden. Er is op dit moment geen goed inzicht in de kennisbehoefte en ook vindt er, zowel intern als extern geen structurele actieve communicatie plaats. De huidige communicatie vindt op ad hoc basis plaats.

Dit betekent dat de gemeente zich in dit kader met betrekking tot duurzaamheid op het volgende gaat richten:

1. Welke kennis is al aanwezig en hoe kan deze het beste worden gedeeld?
2. Welke behoefte aan kennis is er binnen de gemeente?
3. Hoe wordt de kennis en informatie die vanuit de VNG, de regionale alliantie en van overigen wordt verkregen binnen de organisatie uitgezet?
4. Hoe, wanneer en waarover gaat de gemeente actief communiceren?

Een en ander zal in een notitie worden uitgewerkt.

Actie: Gemeente

9.2 Borging in de organisatie

In veel beleidsstukken en bij concrete activiteiten wordt duurzaamheid al standaard meegenomen. In het kader van de borging zal duurzaamheid als vast onderdeel in werkprocessen worden geïntegreerd en in beleidsstukken en programma's van eisen worden opgenomen.

Duurzaamheid is vaak discipline overstijgend en kan niet tot één beleidsveld of afdeling worden gerekend. Het is van belang dat duurzaamheid in het allereerste stadium wordt meegenomen of soms zelfs een uitgangspunt kan zijn. Duurzaam ontwikkelen vraagt namelijk een andere manier van denken en een andere aanpak. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten van essentieel belang:

1. Een verschuiving van korte-termijn naar lange-termijn denken.
2. Een gezamenlijke visie vormt het uitgangspunt. Alle belanghebbenden vanaf het begin van het proces erbij betrekken.
3. Een integrale benadering: het gelijktijd meenemen van alle meespelende 'aspecten'. In plaats van op elkaar volgend.

Momenteel vindt er een verkenning plaats naar nieuwe werkwijzen binnen het ruimtelijk domein. Uit verschillende pilots in het land blijkt dat duurzaamheid/energiebesparing de motor kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen in vastgoed en herontwikkeling. Dit aspect zal meegenomen worden bij de verkenning naar een nieuwe werkwijze.

Activiteiten:

1. Duurzaamheid vastleggen in werkprocessen en integreren in beleidsstukken en programma's van eisen.
2. Verkennen nieuwe werkwijze gebiedsontwikkeling.

10. Personele en financiële consequenties

In het voorwoord is reeds aangegeven dat de middelen schaars zijn geworden en dat er veel nieuwe taken op de gemeente afkomen. Door de bezuinigingen zullen er steeds opnieuw keuzes moeten worden gemaakt. Dit kan gevolgen hebben voor de uitvoering van deze Nota. Met betrekking tot de inzet van personele middelen is vooralsnog zoveel mogelijk uitgegaan van de huidige formatie, de regionale formatie en de inzet van alle betrokkenen.

Echter een aantal activiteiten zal extra inzet van financiële en personele middelen vragen, denk bijvoorbeeld aan het fonds voor het verduurzamen van de gebouwen die we op 'afstand hebben gezet' of bijvoorbeeld de eventuele deelname in projecten ten behoeve van de duurzame energieproductie. In deze gevallen zal separaat budget worden gevraagd. Het in de begroting opgenomen budget ad € 15.000,- zal worden ingezet voor de ondersteunende en faciliterende werkzaamheden, zoals de deelname aan manifestaties, promotiemateriaal, voorlichtingsbijeenkomsten, tools enz.

11. Vervolg

De Nota geeft aan welke activiteiten de komende jaren zullen worden uitgevoerd. Er zal geen separaat uitvoeringsprogramma worden opgesteld. De betrokken afdelingen c.q. vakgroepen dragen er zorg voor dat één en ander conform de nota wordt uitgevoerd. Bij afdelings-overschrijdende projecten, zullen de teamleiders nadere afspraken maken over het primaat. Begin 2016 zal een voortgangsrapportage worden opgesteld en zal de Raad hierover worden geïnformeerd. In 2020 zal een eindrapportage worden opgesteld. Aan de hand van deze rapportage zal worden onderzocht, welke stappen vervolgens moeten worden genomen om het uiteindelijk doel, een klimaatneutrale gemeente in 2040, te bereiken.

Afkortingen/begrippen

CO ₂	: Koolstofdioxide
CBS	: Centraal Bureau voor de Statistiek
EED	: Europese energie-efficiëntie richtlijn
EL&I	: Economische Zaken, landbouw en Innovatie
EMVI	: Economisch Meest Voordelige Inschrijving
EPA-U	: Energieprestatie Onderzoek voor utiliteitsgebouwen
EPBD	: Richtlijn energieprestatie van gebouwen
EPC	: Energieprestatiecoëfficiënt
EPN	: Energieprestatienorm
GLB	: Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GVVP	: Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
GWV	: Grond-, weg en waterbouw
HOV	: Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HR	: Hoogrendement
IGS	: Intergemeentelijk Structuurplan
Kton	: Kiloton
KWk	: Kilowattuur
LED	: Light-emitting diode
LPG	: Liquefied Petroleum Gas
MKB	: Midden en klein bedrijf
Mton	: Megaton
OV	: Openbaar Vervoer
PV	: Photovoltaics
PJ	: PetaJoule
RAS	: Roderesch, Alteveer, Steenbergen
RUD	: Regionale Uitvoeringsdienst
SER	: Sociaal Economische Raad
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten

